

A Study of Project Approach Learning Experience by Using Phenomenon- Based Learning Provision to Develop Collaboration Skills of Young Children

Kamontip Thongthep*

M.Ed. (Early Childhood Education), Master's Student
Division of Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University

Oraphan Butkatunyoo

Ph.D. (Early Childhood Education), Associate Professor
Division of Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University

Pattamavadi Lehmongkol

Ph.D. (Early Childhood Education), Associate Professor
Division of Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University

Pongsatorn Mahavijit

Ed.D. (Curriculum and Instruction), Assistant Professor
Division of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Kasetsart University

*Corresponding author: kamontip.th@ku.ac.th

Received: May 18, 2021/ Revised: July 20, 2021/ Accepted July 29, 2021

Abstract

The purpose of this study was to study of project approach by using phenomenon-based learning provisions to develop the collaboration skills of young children. The target group in this study was 6 boys and girls preschool children aged four to five years in kindergarten at the second level in the second semester of 2020, in Nonthaburi Province by purposive sampling. The learning provision consisted of 3 phases: 1. Reviewing previous knowledge and creating interest in the studied phenomenon, 2. Developing the project by using inquiry-based learning in the phenomenon, 3. Summarizing the project from a phenomenon and reflecting on what has been learned. There are 5 stages, in each phase of the learning process, consisting of the group discussion stage, fieldwork procedures stage, presentation stage, research and working stage, and Exhibiting stage. The instruments used in this study were 2 phenomenon and 30 lesson plans of phenomenon-based learning provision, and the observing behavior assessment form of collaboration skills of young children. The quantitative data were analyzed by means, standard deviation, and qualitative data was content analysis and data source triangulation.

The study results showed that young children who participated in the project approach by using phenomenon-based learning provision had post-test mean scores both overall and each aspect higher with improved collaboration skills consisted of working with others both small and large groups aspect showed that young children could share ideas and information from learning experiences in both small and large groups higher, complaining with the rules and regulations according to the work process aspect showed that young children they could complain with the rules and regulations according to the work process and awareness of the participation of others showed that young children which could persuade others to work together.

Keywords: Project Approach, Phenomenon-Based, Collaboration, Young Children

การศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย

กมลทิพย์ ทองเทพ*

ศษ.ม. (ปฐมวัยศึกษา), นิสิตปริญญาโท

สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อรพรรณ บุตรกตัญญู

ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย), รองศาสตราจารย์

สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัทมาวดี เล่ห์มงคล

ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย), รองศาสตราจารย์

สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พงศธร มหาวิทยาลัย

ศษ.ด. (หลักสูตรและการสอน), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*ผู้ประสานงาน: kamontip.th@ku.ac.th

วันรับบทความ: 18 พฤษภาคม 2564/ วันแก้ไขบทความ: 20 กรกฎาคม 2564/ วันตอบรับบทความ: 29 กรกฎาคม 2564

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 คน ในจังหวัดนนทบุรี โดยการเลือกแบบเจาะจง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะทบทวนความรู้เดิมและสร้างความสนใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา 2) ระยะพัฒนาโครงการด้วยการสืบเสาะโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน 3) ระยะสรุปโครงการจากปรากฏการณ์และสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ในแต่ละระยะมีกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นการอภิปรายกลุ่ม ขั้นการทำงานภาคสนาม ขั้นการนำเสนอ ขั้นการสืบค้นและลงมือปฏิบัติ ขั้นการจัดแสดง เครื่องมือที่ใช้ศึกษา ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน 2 ปรากฏการณ์ จำนวน 30 แผน และแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกัน จำนวน 1 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันทั้งโดยรวมและรายด้านสูงขึ้น โดยมีทักษะการทำงานร่วมกันที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ด้านการทำงานกับผู้อื่นทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ พบว่า เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่กับเพื่อนมากขึ้น ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎกติกา และขั้นตอนการทำงาน พบว่า เด็กปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาและขั้นตอนการทำงานของกลุ่ม และด้านการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น พบว่า เด็กสามารถชักชวนผู้อื่นให้เข้ามาทำงานร่วมกันได้

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ปรากฏการณ์เป็นฐาน ทักษะการทำงานร่วมกัน
เด็กปฐมวัย

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาและมีความก้าวหน้าในด้านการเข้าถึงการศึกษามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีเด็กจำนวนมากขาดทักษะการทำงานในโลกแห่งความเป็นจริง โดยเมื่อพิจารณาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่าทักษะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อมบุคคลให้รู้จักการทำงานของตนเองภายใต้บริบทการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Bellanca & Brandt, 2010)

ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทักษะที่มีความสำคัญกับเด็กปฐมวัย เพราะเมื่อเด็กได้ลงมือทำกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กจะได้เรียนรู้ในการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อพัฒนาและขยายองค์ความรู้ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จและทำงานได้อย่างมีความสุขในอนาคต (Samahito, 2019) และเมื่อเด็กได้เรียนรู้ในการสร้างมิตรภาพและการทำงานร่วมกับผู้อื่นก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเชิงบวกต่อไป (Scott, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kukkonen (2020) ศึกษาการวาดภาพร่วมกัน 2 กรณีย เพื่อพิจารณาว่าเด็กมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ โดยการสื่อความหมายกับผู้อื่นผ่านการวาดภาพกลุ่มปลายเปิด เป็นรูปแบบของการเล่นทางสังคมที่เด็กสามารถพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์รายบุคคลผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และแบ่งปันความเข้าใจกับผู้อื่น และมีการสังเกตชั้นเรียนของเด็ก จำนวน 6 คน (อายุ 4-5 ปี) ระหว่างการเล่นอิสระเป็นเวลา 1 ชั่วโมง 8 ครั้ง พบว่า เด็กสามารถเล่นได้ตามความสนใจ จากมุมศิลปะ เด็กมีการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์การวาดภาพกลุ่มในพื้นที่ขนาดใหญ่ เนื่องจากเด็กได้ใช้ทักษะทางการพูดและการสื่อสารต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีการเสนอความคิดสำหรับนักการศึกษาปฐมวัยและสภาพแวดล้อมที่ต้องการส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีแนวคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มากมาย ซึ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ล้วนมาจากปรัชญาพื้นฐานแบบพิพัฒนาการ ที่เชื่อว่าเด็กสามารถผลิตความรู้ใหม่ขึ้นมาได้เองจากการมีประสบการณ์ตรง (Mahavijit, 2017) โดยหลังจากที่ฟินแลนด์ประสบผลสำเร็จจากการเรียนรู้ด้วยโครงการ ทำให้เด็กเกิดทักษะการเรียนรู้จนสามารถทำคะแนน PISA ได้สูงที่สุดระดับโลกติดต่อกันหลายปี (Sankaburanurak, 2020) ฟินแลนด์จึงได้พัฒนาแนวคิดที่เรียกว่าการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมาใช้ในระบบการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ซึ่งการเรียนรู้นี้ได้มีการนำปรากฏการณ์ที่น่าสนใจมาเปิดประเด็นให้เด็กเกิดความสงสัยหรือคำถามให้เกิดการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบ และลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการเรียนรู้ในบริบทจริงบนพื้นฐานทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ในตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และทำงานร่วมกันกับผู้อื่น โดยเด็กมีบทบาทหลักในการเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ (Butkatunyoo, 2018) ทั้งนี้ประเทศฟินแลนด์ได้ปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Symeonidis & Schwarz, 2016) ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านการใช้ปรากฏการณ์ในบริบทจริงจากสถานการณ์ปัจจุบันและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง โดยผสมผสานองค์ความรู้และทักษะจากศาสตร์ต่าง ๆ แล้วนำมาบูรณาการให้เข้ากับประเด็นในเรื่องที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยอย่างเป็นธรรมชาติ โดยมี 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1. ความเป็นองค์รวม 2. ตามสภาพจริง 3. ความสอดคล้องกับบริบท 4. การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 5. กระบวนการเรียนรู้ (Silander, 2015) ในส่วนของประเทศไทยได้มีการนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา แต่ยังไม่พบว่ามีกรณีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมกับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานช่วยเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างความรู้และประสบการณ์ โดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้ลงมือปฏิบัติจริงและค้นพบคำตอบที่เป็นความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง ทำให้เด็กมีความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะได้เรียนรู้อย่างคล่องลึก โดยมีครูเป็นผู้จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และยังส่งเสริมให้เด็กมีสังคมมากขึ้นเพราะได้ทำงานร่วมกันกับเพื่อน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนเอง (Samahito, 2019)

ผู้ศึกษาได้มีการศึกษางานวิจัยของ Wakil (2019) ผลการศึกษาพบว่า การใช้ปรากฏการณ์ในการเรียนรู้ทำให้คะแนนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 ซึ่งทำให้การใช้วิธีนี้ได้ผลอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ช่วยให้นักเรียนสามารถเก็บเกี่ยวความรู้และทักษะในการเรียนรู้ที่จะคงอยู่กับนักเรียนไปได้อีกนาน งานวิจัย Lefkowitz (2020) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมและแรงจูงใจในการทำงานของนักเรียนในห้องเรียนวิทยาศาสตร์กายภาพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมในการทำงานมากขึ้นและมีคะแนนของแบบทดสอบที่สูงขึ้น อีกทั้งแบบสำรวจปลายเปิดแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีแรงจูงใจมากขึ้นซึ่งเป็นผลที่น่าพึงพอใจจากการศึกษาพบว่า แม้แต่ในต่างประเทศก็ยังไม่พบงานวิจัยในระดับปฐมวัย แต่ทั้งนี้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยนั้นเป็นการจัดแบบบูรณาการที่มีลักษณะสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน การศึกษาครั้งนี้สามารถนำปรากฏการณ์มาจุดเริ่มต้นในการจัดประสบการณ์และมาเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ในการสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รวมทั้งออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน นอกจากนี้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เริ่มจากการใช้ปรากฏการณ์ใกล้ตัวของเด็กเป็น

จุดเริ่มต้นในการกระตุ้น ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ตามสภาพจริง และใช้กระบวนการเรียนรู้แบบต่าง ๆ (Muangchan, 2020) ซึ่งการหยิบยกปรากฏการณ์ทางสังคมให้เข้ามามีบทบาทกับการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถคิดเชื่อมโยงตนเองกับสังคมได้มากขึ้น โดยขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ การวิเคราะห์เนื้อหาที่น่าสนใจจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวางลำดับกิจกรรม และการนำเสนอข้อมูล (Daehler & Folsom, 2016) ทั้งนี้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถเรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกันในลักษณะของโครงการได้ เนื่องจากเป็นการทำงานที่เด็กได้ร่วมกันสืบค้นข้อมูลอย่างลึกซึ้งตามหัวข้อที่สนใจ ซึ่งการสอนแบบโครงการมีจุดเด่นในเรื่องของการค้นหาคำตอบจากคำถามที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ระบุเริ่มต้นโครงการ ระบุพัฒนาโครงการ และระบุสะท้อนกลับและสรุปโครงการ (Katz & Chard, 1994) อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมนี้ ต้องอาศัยกิจกรรมสำคัญภายในโครงการ ประกอบด้วย กิจกรรมการพูดคุยสนทนา กิจกรรมการปฏิบัติงานภาคสนามหรือทัศนศึกษา กิจกรรมการนำเสนอ กิจกรรมการค้นคว้าและกิจกรรมการจัดแสดง (Chard, 1994) ดังนั้น หากนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็ก ตลอดจนทักษะอื่นเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของเด็กปฐมวัยได้อย่างไรเป็นสิ่งที่น่าศึกษา

ทั้งนี้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด -19 ในขณะนี้ สิ่งสำคัญที่สุดในช่วงระยะเวลานี้ คือ การปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ "New Normal" เน้นการปฏิบัติภายใต้มาตรการการป้องกันอย่างเคร่งครัด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยจากโรคโควิด-19 ส่งผลให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและปลอดภัยจากโรค (Department of Health, Ministry of Public

Health, 2020) ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 Bubble จึงเป็นแนวคิดที่ประเทศไทยต้องการทำเพื่อความปลอดภัยจากการติดเชื้อ สำหรับการดูแลเด็กปฐมวัยในบริบทของประเทศไทย โดยการสร้าง Bubble ที่เปรียบเสมือนการสร้างขอบเขตของแต่ละบุคคลที่ต้องรักษาให้เขตของตนเองปลอดภัยโดยเด็กและครูสามารถอยู่ร่วมกันแบบกลุ่มย่อยกลุ่มเดิม เพื่อให้ครูจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยครู 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 5 คน เน้นการเว้นระยะห่างจากกลุ่มย่อยอื่น 1-2 เมตร (Department of Health, Ministry of Public Health, 2020) ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มีการนำแนวคิด Bubble มาใช้ เนื่องจากในการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย เด็กต้องมีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโครงการที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มโดยมีสมาชิกเดิมที่เรียนรู้และทำงานร่วมกันในกลุ่มเดิมอย่างต่อเนื่อง

จากความสำคัญของทักษะการทำงานร่วมกันที่ควรส่งเสริมให้เด็กตั้งแต่ในระดับปฐมวัย การเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่สามารถสร้างเสริมการทำงานร่วมกันด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบในโลกจริง ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย โดยผู้ศึกษามุ่งหวังให้การศึกษาเกิดประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา สามารถทำให้เด็กปฐมวัยเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ดีมากยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้

ปรากฏการณ์เป็นฐานในระดับปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรมจากผลการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย

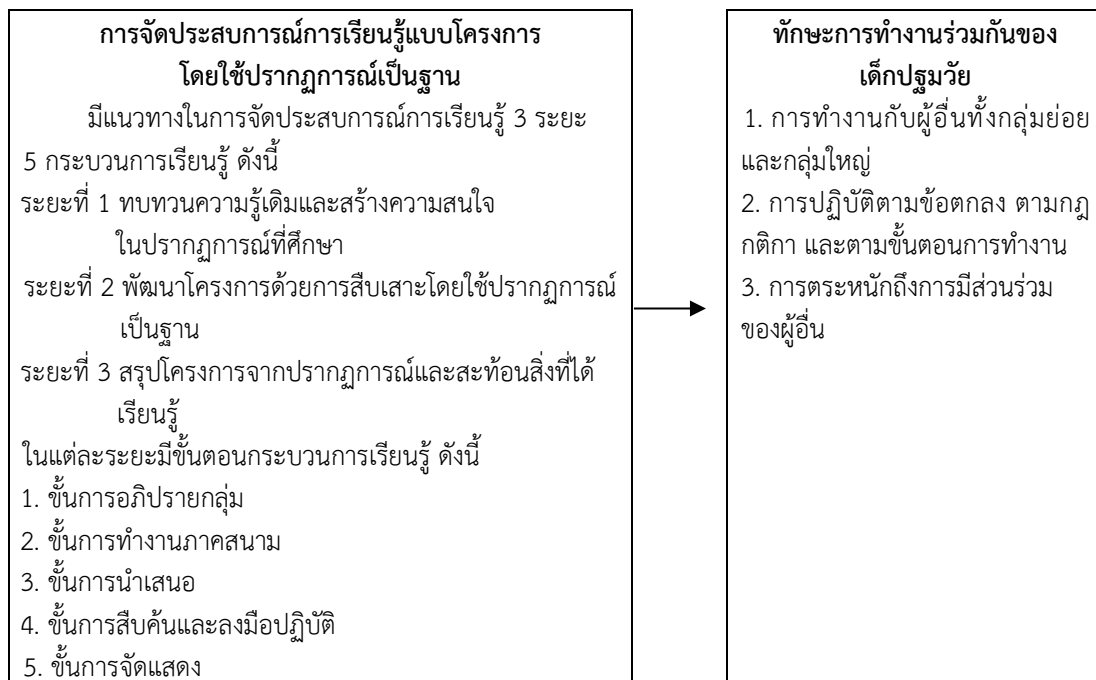
กรอบแนวคิดวิจัย

ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทักษะสำคัญ ซึ่งลักษณะของเด็กที่มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ สามารถทำงานกับผู้อื่นทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา ตามขั้นตอนการทำงาน และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น เมื่อเด็กได้เรียนรู้ทักษะนี้ส่งผลให้เด็กเกิดการหล่อหลอมบุคลิกภาพที่ดี และมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลอื่นในเชิงบวกต่อไป (Scott, 2017)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษา ศึกษาการเรียนรู้แบบโครงการของ Katz & Chard (1994) และ Chard (1994) ที่มุ่งให้เด็กพัฒนาความรู้ ความเข้าใจสิ่งที่อยู่รอบตัว ส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งมาจากการสืบค้นอย่างลึกซึ้งตามหัวข้อที่สนใจร่วมกันและศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของ Daehler & Folsom (2016) ที่เน้นในกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ เริ่มต้นจากการสังเกต สำรวจ ลงมือปฏิบัติผ่านปรากฏการณ์ที่เด็กสนใจ เพื่อให้ได้คำตอบอย่างมีจุดหมาย จากนั้นผู้ศึกษานำทั้งสองการเรียนรู้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นลำดับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดในการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปรากฏการณ์ (Phenomenon) หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กและเป็นเรื่องที่เด็กปฐมวัยให้ความสนใจที่จะเรียนรู้

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) หมายถึง การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยผ่านการทำงานร่วมกันแบบโครงการ เด็กร่วมกันสืบค้นข้อมูลอย่างลึกซึ้งตามหัวข้อที่สนใจ ค้นหาคำตอบจากคำถาม มีขั้นตอนดำเนินกิจกรรมได้แก่ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสะท้อนกลับ สรุปโครงการ และมีกิจกรรมสำคัญในโครงการ ประกอบด้วย กิจกรรมการพูดคุย สนทนา กิจกรรมการปฏิบัติงานภาคสนามหรือทัศนศึกษา กิจกรรมการนำเสนอ กิจกรรมการค้นคว้า และกิจกรรมการจัดแสดง

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning) หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เริ่มจากปรากฏการณ์ใกล้ตัวเด็กเป็นจุดเริ่มต้น

ในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ตามสภาพจริง มีขั้นตอนประกอบด้วย การเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจของเด็กในช่วงปฐมวัย การวิเคราะห์เนื้อหาที่นำมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย การวางลำดับกิจกรรม และการนำเสนอข้อมูล

4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Project Approach Learning Experience by using Phenomenon-based Learning) หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมา让孩子ได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมที่หลากหลายในโครงการ มีการสังเคราะห์การเรียนรู้แบบโครงการและการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มุ่งเน้นการใช้คำถาม ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำเด็กไปสู่การค้นหาคำตอบด้วยการลงมือปฏิบัติ จนเกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3 ระยะ 5 กระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้เดิมและสร้างความสนใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการด้วยการสืบเสาะโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ระยะที่ 3 สรุปโครงการจากปรากฏการณ์และสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละระยะมีขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ 1. ขั้นตอนการอภิปรายกลุ่ม 2. ขั้นตอนการทำงานภาคสนาม 3. ขั้นตอนการนำเสนอ 4. ขั้นตอนการสืบค้นและลงมือปฏิบัติ และ 5. ขั้นตอนการจัดแสดง

5. ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration Skills) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลของตนเองกับประสบการณ์ของกลุ่มจากกลุ่มตนเองไปยังกลุ่มเพื่อนและมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎกติกา และตามขั้นตอนการทำงาน ตลอดจนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น ซึ่งได้ทำการศึกษาในด้านต่อไปนี้

5.1 การทำงานกับผู้อื่นทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์ในการทำงานและมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ร่วมกันได้

5.2 การปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎกติกาและตามขั้นตอนการทำงาน หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎกติกา และตามขั้นตอนการทำงานที่มีการเปลี่ยนแปลงได้

5.3 การตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในขณะที่เริ่มปฏิบัติกิจกรรมไปแล้ว แต่เด็กสามารถชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมและร่วมทำงานได้

6. การจัดกลุ่มแบบ Bubble หมายถึง การจัดกลุ่มย่อย โดยสร้างขอบเขตของเด็กและครูในการอยู่เรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในกลุ่มเดิม ประกอบด้วยครู 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 5 คน เพื่อให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็ก ซึ่งเด็กและครูในกลุ่มต้องรักษาให้เขตของตนเองปลอดภัยและเว้นระยะห่างจากกลุ่มย่อยอื่น 1-2 เมตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

1.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากเด็กกลุ่มเป้าหมายจำนวน 27 คน (Purposive Sampling) เป็นเด็กกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด -19 ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่ได้จึงต้องลดจำนวนเด็กลง จัดกลุ่มแบบ Bubble ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาจากกลุ่มเด็กอาสาสมัครที่มีถิ่นฐานอยู่ใกล้บริเวณโรงเรียน ไม่ได้เดินทางไปยังบริเวณพื้นที่เสี่ยงและผู้ปกครองให้ความสมัครใจยินยอม

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน 2 ปรากฏการณ์ จำนวน 30 แผน ประกอบด้วย แผนโครงการที่ 1 ปรากฏการณ์การเรียนรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และแผนโครงการที่ 2 ปรากฏการณ์การเรียนรู้ เรื่องเด็กติดในรถตู้

3.1.1 ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาการเรียนรู้แบบโครงการของ Katz & Chard (1994) และ Chard (1994) และศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของ Daehler & Folsom (2016) จากนั้นนำทั้งสองการเรียนรู้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นลำดับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ประกอบด้วยลำดับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3 ระยะ และ 5 ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้เดิมและสร้างความสนใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา เริ่มต้นโครงการทบทวนความรู้ ความสนใจของเด็ก โดยสนทนาร่วมกันจากประเด็นคำถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเพื่อเลือกปรากฏการณ์ที่

น่าสนใจ จากนั้นวางแผนการเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ และตั้งคำถามในการเรียนรู้

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการด้วยการสืบเสาะโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เด็กร่วมกันสร้างข้อตกลง กติกาและขั้นตอนการทำงาน ร่วมกันค้นคว้าหาคำตอบในปรากฏการณ์ที่สนใจ และมีประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

ระยะที่ 3 สรุปโครงการจากปรากฏการณ์และสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ เด็กสะท้อนความคิดจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนภายในโครงการเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ผ่านการนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการหลากหลาย โดยแลกเปลี่ยนสิ่งที่กลุ่มตนเองได้เรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน เล่าเรื่องการทำงานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ภายในโครงการให้ผู้ฟัง และใช้จินตนาการความรู้ใหม่ที่ได้ผ่านการทำงานศิลปะ หรือการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นการทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด นำไปสู่ปรากฏการณ์เรื่องใหม่ต่อไป

ในแต่ละระยะมีขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นการอภิปรายกลุ่ม เด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับปรากฏการณ์ไปยังเพื่อนกลุ่มย่อย และเพื่อนกลุ่มใหญ่

ขั้นการทำงานภาคสนาม เด็กสร้างความรู้ใหม่จากประสบการณ์ตรง เชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน โดยใช้ข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่มีอยู่ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งของหรือออกไปศึกษาออกชั้นเรียน เพื่อค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ร่วมกันเลือกไว้ ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา และขั้นตอนการทำงานได้

ขั้นการนำเสนอ เด็กนำเสนอประสบการณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่กลุ่มตนเองได้เรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ โดยนำเสนอกิจกรรมออกมาในรูปแบบของการวาด การสร้างชิ้นงาน การประดิษฐ์ การแสดงบทบาทสมมติ และการเล่าเรื่องราว

ขั้นการสืบค้นและลงมือปฏิบัติ เด็กปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามข้อตกลง กติกา และตามขั้นตอนการทำงาน ร่วมกันสืบค้นคำตอบจากปรากฏการณ์ที่สนใจ เด็กชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมทำกิจกรรมภายในโครงการ ด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ และสืบค้นการใช้แหล่งค้นคว้าอื่น ซึ่งคำตอบที่ได้จะเกิดจากการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นการจัดแสดง เด็กกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น จากการทำงานร่วมกัน โดยเด็กนำความรู้หรือผลงานที่ปฏิบัติภายในโครงการเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในแต่ละระยะนำเสนอด้วยรูปแบบ เช่น การแสดงผลงาน การสาธิตผลงาน ในระยะสรุปโครงการจากปรากฏการณ์ และสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ เด็กจัดแสดงเป็นนิทรรศการหรือบทบาทสมมติ ให้ผู้อื่นได้เห็นขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้

3.1.2 ผู้ศึกษาได้นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ใช้แบบประเมินคุณภาพระดับคุณภาพ 5 ระดับ ได้คะแนนเฉลี่ย 4.50 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก โดยได้ปรับตามข้อเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์ดังนี้ โครงการเด็กติดในรถตู้ ควรมีกิจกรรมการชักชวนรถคันอื่นให้ลิ้มเด็กไว้ในรถตู้ด้วยตัวของเด็กเอง

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย ชื่อปรากฏการณ์ ชื่อ-นามสกุลของเด็ก วัน เดือน ปีที่ประเมิน ชื่อผู้ประเมิน และพฤติกรรมที่พบจากผู้ศึกษา

3.2.1 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกันของ (Scott, 2017) ในช่วงอายุเด็ก 4-5 ปี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกัน ประกอบด้วย 1. การทำงานกับผู้อื่นทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ 2. การปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎ กติกาและตามขั้นตอนการทำงาน และ 3. การตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น

3.2.2 ผู้ศึกษานำแบบสังเกตพฤติกรรม ทักษะการทำงานร่วมกันเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพโดยประเมินความ สอดคล้องของจุดประสงค์กับพฤติกรรมการทำงาน ร่วมกันของเด็ก มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 โดยมีการปรับปรุงตามคำแนะนำ ของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษามีความสนใจใน การศึกษาเด็กปฐมวัย โดยดำเนินการรวบรวมข้อมูล วิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูล เชิงปริมาณได้ทำการวิเคราะห์คะแนนทักษะการ ทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัยด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพในการศึกษาพฤติกรรมการทำงาน ร่วมกันของเด็กด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผู้ศึกษาดำเนินการ ศึกษาในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – เดือน เมษายน พ.ศ. 2564 ระยะเวลาทั้งหมด 8 สัปดาห์ ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ก่อนศึกษาผู้ศึกษาได้นำแบบสังเกต พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยเก็บข้อมูลทักษะการ ทำงานร่วมกันกับเด็กกลุ่มเป้าหมาย 1 สัปดาห์ จากนั้นดำเนินการศึกษาตามแผนการจัดประสบการณ์ จากกลุ่มเป้าหมายในสัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 ศึกษา 2 ปรากฏการณ์ จัดเป็นโครงการปรากฏการณ์ ละ 4 สัปดาห์ โดยผู้ศึกษาสังเกตพฤติกรรมทักษะ การทำงานร่วมกันของเด็กที่ปรากฏภายในโครงการ

ตาราง 1

ผลการเปรียบเทียบเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัยโดยรวม ก่อนการศึกษาและหลังการศึกษา

ทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S. D.
ก่อนการศึกษา	18	11.17	2.32
หลังการศึกษา	18	16.33	1.63

(N= 6)

ทุกกิจกรรม หลังครบ 8 สัปดาห์ นำแบบสังเกต พฤติกรรมเก็บข้อมูลทักษะการทำงานร่วมกันกับ เด็กกลุ่มเป้าหมาย 1 สัปดาห์ และนำคะแนนที่ ได้จากการประเมินในแบบสังเกตพฤติกรรม มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลโดย ศึกษาพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย ทั้งก่อนการศึกษา ในระหว่างและหลังจากการศึกษา โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกต บันทึกและ รวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งพร้อมตรวจสอบ ข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเป็นข้อมูล จากผู้ศึกษาในการบันทึกหลังสอน การบันทึกการ สังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยในขณะที่จัด ประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลภาพถ่าย วิดีโอ ชิ้นงานและบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของ เด็กปฐมวัยในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จาก พี่เลี้ยงในห้องเรียนเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของ พฤติกรรมที่แสดงทักษะการทำงานร่วมกันของเด็ก ปฐมวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาและมีการยืนยัน จากข้อมูลแหล่งต่าง ๆ ดังกล่าวเพื่อตรวจสอบความ น่าเชื่อถือของข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมี รายละเอียด ดังนี้

1. การเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากแบบ สังเกตพฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกันของเด็ก ปฐมวัยก่อนและหลังการศึกษา

จากตาราง 1 ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันโดยรวมหลังการศึกษาสูงกว่าก่อนการศึกษา

ตาราง 2

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัยโดยจำแนกเป็นรายด้าน ก่อนการศึกษาและหลังการศึกษา

ทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย	กลุ่มการศึกษา	$\bar{X}$	S. D.
1. ด้านการทำงานกับผู้อื่นทั้ง กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่	ก่อนการศึกษา	3.00	0.89
	หลังการศึกษา	5.67	0.52
2. ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎกติกา และตามขั้นตอนการทำงาน	ก่อนการศึกษา	4.33	0.82
	หลังการศึกษา	5.50	0.55
3. ด้านการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น	ก่อนการศึกษา	3.83	0.75
	หลังการศึกษา	5.17	0.75

(N = 6)

จากตาราง 2 ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัยรายด้าน คือ ด้านการทำงานกับผู้อื่นทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎกติกา และตามขั้นตอนการทำงาน และด้านการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน หลังการศึกษาสูงกว่าก่อนการศึกษาในทุกด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้นำปรากฏการณ์เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 และเรื่องเด็กติดในรถตู้ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 ความเป็นองค์รวม (Holisticity) สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 และเหตุการณ์เด็กติดใน

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย ก่อนการศึกษาและหลังการศึกษาจำแนกเป็นรายด้าน โดยวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

รถตู้ เป็นปรากฏการณ์ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ แบบองค์รวม โดยมีความเกี่ยวข้องกันวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ สุขศึกษา เทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และศิลปะ ซึ่งผู้ศึกษาได้นำไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการในการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์นี้ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่หลากหลายของเด็กปฐมวัยผ่านการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหา และแสดงให้เห็นถึงทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานกับผู้อื่น ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ การปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา ตามขั้นตอนการทำงาน และการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น ซึ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ในบริบทจริง จากสถานการณ์ปัจจุบันและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง โดยผสมผสานองค์ความรู้และทักษะจากศาสตร์ต่าง ๆ แล้วนำมาบูรณาการให้เข้า

กับประเด็นในเรื่องที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยอย่างเป็นธรรมชาติ

1.2 ตามสภาพจริง (Authenticity)

สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 และเหตุการณ์เด็กติดในรถตู้ แสดงถึงสภาพจริงในสังคมปัจจุบัน เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็กและเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตของเด็ก โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ปรากฏการณ์นี้เกี่ยวข้องกับการให้เด็กแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในการเลือกใช้วิธีการในการปฏิบัติกิจกรรมภายในโครงการ การเลือกเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อในการเรียนรู้ที่จำเป็นในการแก้ปัญหาที่สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ รวมถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่เด็กแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันสืบค้น การสร้างข้อตกลง กติกา และวางแผนการทำงาน ก่อนลงมือปฏิบัติงานภาคสนาม และการได้รับความรู้จากวิทยากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องของปรากฏการณ์ โดยข้อมูลที่เด็กนำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลของตนเอง กับประสบการณ์ของกลุ่มจากกลุ่มตนเองไปยังกลุ่มเพื่อนจะทำให้เกิดประโยชน์ในทันที ในบริบทของการเรียนรู้ตามสภาพจริง

1.3 ความสอดคล้องกับบริบท(Contextuality)

สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 และเหตุการณ์เด็กติดในรถตู้ เป็นการเรียนรู้ปรากฏการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและการดำเนินชีวิต ทั้งบุคคลและสิ่งแวดล้อม โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เด็กปฐมวัยแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันทำงานเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในบริบทที่กว้างขึ้นกว่าบริบทของเด็กเอง โดยการศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่สนใจ เพื่อหาคำตอบและทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น ลักษณะอาการสายพันธุ์เชื้อไวรัส การป้องกันตนเองจากการดูแลสุขอนามัยและการเลือกใช้ อุปกรณ์ในการป้องกัน นอกจากนี้การดำเนินชีวิตประจำวันและรูปแบบในการศึกษาเล่าเรียนของเด็กเมื่อสองปีก่อนกับการดำเนินชีวิตประจำวันและรูปแบบในการศึกษาเล่าเรียนในปัจจุบันที่มีความแตกต่างกัน ในแง่ของการปรับตัวเพื่อให้มีความปลอดภัยและในแง่ของความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี

ที่เข้ามา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถกำหนดไว้ล่วงหน้าได้ มีความคลุมเครือและไม่ชัดเจน เมื่อต้องคิดหาวิธีการที่ดีและปลอดภัยที่สุดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางที่เด็กต้องเรียนรู้และพัฒนาการทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้องกับบริบท

1.4 การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้

ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based inquiry Learning) สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 และเหตุการณ์เด็กติดในรถตู้ เป็นปรากฏการณ์ที่มีประเด็นหลากหลายมีความน่าสนใจ เด็กแต่ละกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์และมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ โดยเด็กได้ตั้งคำถาม อภิปราย เพื่อค้นหาคำตอบในสิ่งที่สนใจ เด็กได้ลงมือปฏิบัติสืบเสาะหาคำตอบแบบลึกซึ้งและรอบด้านด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา และตามขั้นตอนการทำงานที่วางแผนไว้ เด็กแต่ละคนตั้งคำถามด้วยตนเองหรือเกิดคำถามร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม จากนั้นเด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันหาคำตอบหรือหาทางแก้ปัญหา ซึ่งเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ เด็กจะเรียนรู้โดยนำข้อมูลและทักษะทั้งจากนอกห้องเรียนและจากกิจกรรมต่าง ๆ มาสร้างเป็นองค์ความรู้ ซึ่งองค์ความรู้ที่เด็กได้รับและการทำงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมจะทำให้เด็กตระหนักในสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น เพราะเป็นสิ่งที่มีความหมายในชีวิต เนื่องจากการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์นี้ เป็นสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และต้องได้รับความร่วมมือจากผู้อื่นด้วย ผู้ศึกษาในฐานะครูได้มุ่งให้เด็กปฐมวัยสามารถที่จะเชื่อมโยงสถานการณ์และเหตุการณ์ผ่านการเรียนรู้แบบโครงการ โดยมุ่งหวังให้เด็กมีความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในบริบทของตนเองภายใต้สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และสามารถนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตจริง

1.5 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 และเหตุการณ์เด็กติดในรถตู้ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำ

ปรากฏการณ์ดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับกระบวนการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการทำงานเพื่อสืบค้นข้อมูลตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลของตนเองกับประสบการณ์ของกลุ่ม เพื่อนำเสนอสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ ออกมาในรูปแบบของการวาดรูป การสร้างชิ้นงาน การประดิษฐ์ การแสดงบทบาทสมมติ และการเล่าเรื่องราว ซึ่งนอกเหนือจากความรู้ที่เด็กได้รับแล้วเด็กยังได้พัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความรู้และความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อการเรียนรู้ของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นต่อไป

2. พฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายโดยภาพรวมจากการศึกษาพบว่า ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทันที พฤติกรรมของเด็กค่อย ๆ มีการเริ่มเปลี่ยนแปลง ดังตัวอย่างเช่น ในสัปดาห์ที่ 3 เด็กแต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่ห้องคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับเรื่องอุปกรณ์ป้องกันโรคโควิด-19 โดยเด็กจัดแบ่งกลุ่มตนเองว่าใครจะต้องนั่งคู่กับใครบ้างในการค้นคว้าข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ โดยมีคุณครูสอนคอมพิวเตอร์คอยอำนวยความสะดวกในขณะที่เด็กสืบค้น พฤติกรรมที่ผู้ศึกษาพบคือ เด็กจับเมาส์ไว้ จากนั้นเด็กสืบค้นข้อมูลใน YouTube ค้นหาโดยใช้คำสังเสียงด้วยตนเอง เพื่อเลือกเรื่องที่สนใจ หลังจากนั้นเมื่อเด็กได้ความรู้ในเรื่องที่สนใจแล้ว เด็กกลับมายังห้องเรียนโดยเด็กกลุ่มย่อยบางคนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์ที่ได้ให้เพื่อนฟัง ซึ่งมีเด็กจำนวน 2 คน จากทั้งหมด 6 คน ที่ให้ความสนใจกับเพื่อนกลุ่มอื่นในขณะที่เพื่อนกลุ่มตนเองกำลังนำเสนอ จากนั้นเด็กแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามกลุ่มของตนเอง โดยมีการสร้างข้อตกลง กติกา และวางแผนการทำงาน ได้แก่ การพูดคุยในการแบ่งหน้าที่กันทำงานภายในกลุ่ม โดยเพื่อนคนที่ 1 เป็นผู้ช่วยเลือกอุปกรณ์และหยิบส่วนผสมต่าง ๆ เพื่อน

คนที่ 2 ลงมือปฏิบัติด้วยการนำอุปกรณ์และส่วนผสมต่าง ๆ ที่เตรียมไว้คลุกเคล้าส่วนผสมเข้าด้วยกัน และเพื่อนคนที่ 3 เป็นผู้นำส่วนผสมที่เสร็จเรียบร้อยแล้วบรรจุใส่ลงในบรรจุภัณฑ์ที่เลือกเตรียมไว้ ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมการทำสเปรย์และเจลแอลกอฮอล์ พบว่า เด็กมีพฤติกรรมส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์เฉพาะของตนเอง มีเด็กเพียงส่วนน้อยที่แบ่งปันในการทำอุปกรณ์ แต่หลังจากที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปสักระยะหนึ่ง เด็กเริ่มมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ดังตัวอย่างเช่น ในสัปดาห์ที่ 7 เด็กกลุ่มย่อยร่วมกันสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดโดยการสังเกตรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์บนสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ และสืบค้นข้อมูลจากห้องคอมพิวเตอร์โดยการใช้คำสังเสียง โดยมีคุณครูบรรณารักษ์ของห้องสมุดและคุณครูห้องคอมพิวเตอร์คอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลให้แก่เด็กเกี่ยวกับเรื่องประโยชน์จากการนั่งรถตู้และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์เมื่อเด็กติดในรถตู้ โดยผู้ศึกษาสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกันของเด็ก พบว่า เด็กมีการพูดคุยสร้างข้อตกลง กติกาและวางแผนการทำงาน แบ่งหน้าที่กันก่อนออกนอกชั้นเรียนเมื่อได้ข้อมูลกลับมาแล้ว เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์ใหม่ที่ได้ร่วมกันสืบค้นทั้งภายในกลุ่มตนเองและนำเสนอให้เพื่อนกลุ่มใหญ่ฟัง เด็กรับฟังความคิดเห็นเพื่อนชักชวนเพื่อนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้อื่น และมีการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนมากขึ้นเป็นไปตามที่วางแผนไว้

3. พฤติกรรมทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมเด็กชายเอ (นามสมมติ) มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน โดยพูดสนทนาแสดงความคิดเห็นของตนเอง เปิดโอกาสให้เพื่อนภายในกลุ่มได้ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อย ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มได้เพียงบางครั้ง แต่หลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้พบว่า เด็กชายเอ สอบถามเพื่อนก่อนการทำงาน

มากขึ้น เปิดโอกาสให้เพื่อนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สามารถทำตามข้อตกลงได้ ต่อมาเมื่อครูจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ ไปสักระยะหนึ่งแล้ว พบว่า พฤติกรรม ของเด็กชายเอเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เด็กชายเอ ตั้งใจฟังเพื่อนพูด แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยน ข้อมูลประสบการณ์กับเพื่อน ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา และขั้นตอนการทำงานของกลุ่ม และบอกให้ เพื่อนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนกิจกรรม ต่าง ๆ

ในส่วนของเด็กชายบี (นามสมมติ) ในการ ทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน เด็กค่อนข้างเฉยๆ ไม่พบ การแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับเพื่อนในขณะปฏิบัติกิจกรรม สามารถทำตาม ข้อตกลง กติกา และขั้นตอนการทำงานได้ แต่ หลังจากจัดประสบการณ์เด็กสามารถนำเสนอ แบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์ในสิ่งที่ทำให้เพื่อน ฟังได้ด้วยน้ำเสียงที่เสียงดังฟังชัด ต่อมาเมื่อครูจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ไปสักระยะหนึ่งแล้ว พบว่า พฤติกรรมของเด็กชายบี เปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนมาก ขึ้น ถ้าพูดแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนทั้งในกลุ่ม ย่อยและกลุ่มใหญ่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ด้วยเสียงที่ดังขึ้นและมีความชัดเจนในการพูด ซึ่งสังเกตได้จากการแสดงออกของเด็กในภาพถ่าย และวิดีโอ

เด็กหญิงซี (นามสมมติ) พบว่าในการ ทำงานกลุ่มจะพูดน้อย ไม่พบการแสดงความคิดเห็น กับเพื่อน สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาและ ขั้นตอนการทำงานได้เป็นบางอย่าง พูดชวนเพื่อนให้ สนใจในการทำกิจกรรมเป็นบางครั้ง แต่หลังจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ เด็กหญิงซี (นามสมมติ) พูดคุยแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มย่อยตนเอง มากขึ้น แลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ต่าง ๆ ปฏิบัติตาม ข้อตกลง กติกาและขั้นตอนการทำงานได้ และยัง ชวนเพื่อนทำกิจกรรมในเรื่องที่เรียนรู้ทุกกิจกรรม ดังตัวอย่างเช่น “เดี๋ยวเราช่วยกันทำหน้ากากผ้านะ เราจะแบ่งหน้าที่กันยังดี เราวาดรูปหน้ากากตาม แบบแล้วเธอเป็นคนตัดดีไหม”

เด็กหญิงดี (นามสมมติ) พบว่าในการ ทำงานกลุ่ม ในขณะที่เพื่อนกำลังพูด เด็กจะพูด แทรกขึ้นมาทันที ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา และ

ขั้นตอนการทำงานได้เพียงบางครั้ง แต่หลังจัด ประสบการณ์ เด็กฟังเพื่อนสนทนามากขึ้น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลประสบการณ์ ยอมรับ ในข้อตกลงและปฏิบัติตามได้ดี ให้เพื่อนมีส่วนร่วม ทำงาน ดังเช่นตัวอย่าง “ถ้าเราคิดในรถตู้ด้วยกัน เราจะช่วยเหลือกันนะจะได้ออกไปได้ เหมือนกับวิธี ที่ใน You Tube จำได้ไหมว่าเราทำยังไงบ้าง” ต่อมา เมื่อครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปสักระยะหนึ่ง แล้ว พบว่า พฤติกรรมเด็กหญิงดี มีการเปลี่ยนแปลง ที่ดีขึ้น ให้เพื่อนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยน ข้อมูลประสบการณ์ ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา และ ขั้นตอนการทำงานของกลุ่มได้และตระหนักถึงการ มีส่วนร่วมของเพื่อนโดยแบ่งวัสดุ อุปกรณ์ให้กับ เพื่อนได้ร่วมทำ ซึ่งสังเกตได้จากการแสดงออกของ เด็กในภาพถ่ายและวิดีโอ

เด็กหญิงจี (นามสมมติ) พบว่าในการ ทำงานกลุ่มมีความเป็นผู้ตาม เมื่อผู้อื่นสอบถาม ก็จะพูดตอบเป็นบางครั้ง ไม่พบการแสดงความคิดเห็นของเด็กในขณะปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น แสดงออกในการนำเสนอค่อนข้างน้อย ปฏิบัติตาม ข้อตกลง กติกา และขั้นตอนการทำงานได้ แต่ไม่พูด ชักชวนเพื่อนในการทำกิจกรรม เพื่อนจะคอยชักชวน มากกว่า หลังจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เริ่มพูดคุย แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกลุ่มอื่นเพิ่มขึ้นโดยการชักชวน เพื่อนมาร่วมกันทำกิจกรรม

อีกทั้งเด็กชายเจ (นามสมมติ) พบว่าใน การทำงานกลุ่มเด็กให้ความสนใจกับสิ่งเร้าภายนอก ชักชวนเพื่อนกลุ่มอื่นพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรม พูดแทรกในขณะที่เพื่อน ร่วมกันสร้างข้อตกลง กติกา หรือขั้นตอนในการ ทำงาน หลังจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถทำ กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายร่วมกับเพื่อนได้ดีขึ้น ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา และขั้นตอนการทำงาน ได้เป็นบางขั้น โดยเพื่อนยังต้องช่วยเหลืออยู่ เสนอความคิดเห็นของตนเอง แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ให้เพื่อนฟังมากขึ้น

อภิปรายผล

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันหลังการศึกษาสูงกว่าก่อนการศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้าน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการทำงานกับผู้อื่นทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันมากที่สุด เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มุ่งเน้นให้เด็กมีการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในทุกขั้นตอน โดยในโครงการที่ 1 ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ยังไม่ปรากฏพฤติกรรมที่ชัดเจน แต่ปรากฏผลตั้งแต่ในระยะที่ 3 ระยะสรุปโครงการจากปรากฏการณ์และสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ของโครงการที่ 1 อย่างชัดเจน

เด็กสะท้อนความคิดเห็นจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเกี่ยวกับปรากฏการณ์ผ่านการนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการหลากหลาย แลกเปลี่ยนสิ่งที่กลุ่มตนเองได้เรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน ช่วยกันเล่าเรื่องการทำงานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ภายในโครงการให้ผู้อื่นฟัง และได้ใช้จินตนาการความรู้ใหม่ที่ได้ผ่านการทำงานศิลปะร่วมกัน และในขั้นการนำเสนอ เด็กถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และนำเสนอประสบการณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่กลุ่มตนเองได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ โดยนำเสนอกิจกรรมออกมาในรูปแบบของการวาดรูป การสร้างชิ้นงาน การแสดงบทบาทสมมติและการเล่าเรื่องราว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานร่วมกันของเด็กสอดคล้องกับที่ (Zhukov, 2015) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ส่งเสริมให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างมีความสุข ตลอดจนส่งเสริมทักษะการคิดและการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ Samahito (2019) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ช่วยเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างความรู้และประสบการณ์ ค้นพบคำตอบที่เป็นความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง ทำให้เด็กเข้าใจต่อสถานการณ์

ที่เกิดขึ้นเพราะได้เรียนรู้อย่างลุ่มลึก ส่งเสริมให้เด็กมีสังคมมากขึ้น เพราะได้ทำงานร่วมกันกับเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัว ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนเอง

2. ผู้ศึกษาได้ศึกษาการเรียนรู้แบบโครงการของ Katz & Chard (1994) และ Chard (1992) มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ และระยะที่ 3 ระยะสะท้อนกลับและสรุปโครงการ และมีกิจกรรมที่สำคัญในโครงการ ประกอบด้วย กิจกรรมการพูดคุยสนทนา กิจกรรมการปฏิบัติงานภาคสนามหรือทัศนศึกษา กิจกรรมการนำเสนอ กิจกรรมการค้นคว้าและกิจกรรมการจัดแสดง และผู้ศึกษาได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของ Daehler & Folsom (2016) โดยมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ประกอบด้วย การเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ การวิเคราะห์เนื้อหาที่นำมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวางลำดับกิจกรรม และการนำเสนอข้อมูล

จากนั้นผู้ศึกษานำทั้งสองการเรียนรู้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นลำดับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ประกอบด้วย ลำดับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3 ระยะ และ 5 ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งขณะที่เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละระยะและกระบวนการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน ทำให้เด็กสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลของตนเองกับประสบการณ์ไปยังกลุ่มเพื่อนและมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาและขั้นตอนการทำงาน ตลอดจนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่นได้

ซึ่งผู้ศึกษาได้นำปรากฏการณ์เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 และเรื่องเด็กติดในรถตู้ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ คือ 1. ความเป็นองค์รวม (Holisticity) ทั้งสองปรากฏการณ์เป็นปรากฏการณ์ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ แบบองค์รวม

แสดงให้เห็นถึงทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานกับผู้อื่น ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ การปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎกติกา ตามขั้นตอนการทำงาน และการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น

2. ตามสภาพจริง (Authenticity) ทั้งสองปรากฏการณ์แสดงถึงสภาพจริงในสังคมปัจจุบัน เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก และเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตของเด็ก โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปรากฏการณ์นี้เกี่ยวข้องกับการให้เด็กทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการเลือกใช้วิธีการในการปฏิบัติกิจกรรมภายในโครงการ การเลือกเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อในการเรียนรู้ที่จำเป็นในการแก้ปัญหา รวมถึงข้อมูลที่เด็กแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันสืบค้น การสร้างข้อตกลง กติกา และวางแผนการทำงานก่อนลงมือปฏิบัติงานภาคสนาม และการได้รับความรู้จากวิทยากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องของปรากฏการณ์ โดยข้อมูลที่เด็กนำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลของตนเองไปยังกลุ่มเพื่อนจะทำให้เกิดประโยชน์ในทันที

3. ความสอดคล้องกับบริบท (Contextuality) ทั้งสองปรากฏการณ์เป็นการเรียนรู้ปรากฏการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและการดำเนินชีวิต โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เด็กปฐมวัยแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันทำงานเพื่อแสวงหาคำตอบจากการสังเกต สำรวจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในบริบทที่กว้างขึ้นกว่าบริบทของเด็กเอง โดยการศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่สนใจ เพื่อหาคำตอบและทำความเข้าใจในปรากฏการณ์

4. การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based inquiry Learning) ทั้งสองปรากฏการณ์เป็นปรากฏการณ์ที่มีความหมาย มีประเด็นหลากหลาย เด็กแต่ละกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์และมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ โดยเด็กได้ตั้งคำถาม อภิปราย เพื่อค้นหาคำตอบในสิ่งที่สนใจ สงสัยและอยากรู้ เด็กได้ลงมือปฏิบัติสืบเสาะหาคำตอบแบบลึกซึ้งและรอบด้าน ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎกติกา และตาม

ขั้นตอนการทำงานที่วางแผนไว้ เด็กแต่ละคนตั้งคำถามด้วยตนเองหรือเกิดคำถามร่วมกันกับเพื่อนภายในกลุ่ม จากนั้นเด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันหาคำตอบหรือหาทางแก้ปัญหาดังกล่าวซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรากฏการณ์ และองค์ความรู้ที่เด็กได้รับและการทำงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมทำให้เด็กตระหนักถึงในสิ่งที่ได้เรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้อื่น

5. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ทั้งสองปรากฏการณ์เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำปรากฏการณ์ดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับกระบวนการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการทำงานเพื่อสืบค้นข้อมูลตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลของตนเองกับประสบการณ์ของกลุ่มจากกลุ่มตนเองไปยังกลุ่มเพื่อน เพื่อนำเสนอสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ ออกมาในรูปแบบของการวาดรูป การสร้างชิ้นงาน การแสดงบทบาทสมมติ และการเล่าเรื่องราว ซึ่งนอกเหนือจากความรู้ที่เด็กได้รับแล้วเด็กยังได้พัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความรู้และความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อการเรียนรู้ของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นไป

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Scott (2017) กล่าวว่าไว้ว่า เด็กปฐมวัยควรฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เมื่อโตขึ้นเด็กจะตระหนักถึงความรู้สึก ความคิดและเรียนรู้ที่จะเคารพผู้อื่น สามารถยอมรับสิ่งต่าง ๆ ในมุมมองที่แตกต่างกันของแต่ละคนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thumsiriwat (2015) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มและศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มที่มีต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กโฮมเทค กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กโฮมเทคที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 14 คน ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมดีขึ้นและมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมหลังการศึกษาสูงกว่าก่อนการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการยืดหยุ่นระยะเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่กลุ่มเด็กเกิดคำถามใหม่ ๆ มากขึ้น เด็กจึงควรได้ลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้ในเรื่องที่สงสัยด้วยตนเอง หรือร่วมกันกับเพื่อนด้วยวิธีการที่หลากหลาย จนเกิดการต่อยอดความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับ และกลายเป็นความรู้ที่ถาวรติดตัวเด็กไป

1.2 ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ต้องศึกษาธรรมชาติของเด็กเป็นรายบุคคลในชั้นเรียน ที่มีความแตกต่างกันในความสามารถ และเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้กับเด็ก โดยให้ความช่วยเหลือเด็กบางคนที่อาจขาดทักษะทางสังคม และไม่สามารถเริ่มทำงานกลุ่มได้ด้วยตนเองหรือทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนที่แตกต่างไปจากตนได้ในระยะแรก

1.3 ควรส่งเสริมหรือกระตุ้นการเรียนรู้ให้เด็กได้ออกไปสู่สภาพแวดล้อมภายนอกมากขึ้น เช่น การพาเด็กทัศนศึกษาหรือสำรวจร้านขายยา บริเวณชุมชน ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า อุโมงค์รถ และสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของปรากฏการณ์ แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังกล่าวได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมทักษะการคิด ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต

2.2 ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบอื่นในการส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย

2.3 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกัตถัญญ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้สละเวลาในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และกรุณาตรวจปรับแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้กับผู้ศึกษามาโดยตลอดด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร มหาวิจิตร ที่ให้ความกรุณาในการพิจารณาและให้ความเห็นเชิงวิชาการที่ทำให้บทความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่าน ผู้ศึกษารู้อีกขาบซึ่งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

References

- Bellanca, J., & Brandt, R. (2010). 21st Century Skills Rethinking How Students Learn. *Journal of Business, Economics and Communication*, 9(1), 151-153.
- Butkatunyoo, O. (2018). Phenomenon based Learning for Developing a Learner's Holistic Views and Engaging in the Real World. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*, 46(2), 348-365. [in Thai]
- Chard, S. (1994). *The Project Approach - A Second Practical Guide for Teacher*. Quality Press.

- Daehler, K., & Folsom, J. (2016). *Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning*.
https://we-mss.weebly.com/uploads/8/6/4/9/8649828/mss_phenomena-based_learning.pdf
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2020). *Practical Guide for COVID-19 Prevention and Control in Child Development Center*. Department of Health. [in Thai]
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2020). *Practical Guide for COVID-19 Prevention and Control in Schools*. Q-Advertising. [in Thai]
- Katz, L. G., & Chard, S. (1994). *Engaging children's mind: The project approach*. Norwood.
- Kukkonen, T. (2020). Creative Collaboration in Young Children's Playful Group Drawing. *Journal of Creative Behavior*, 54(4), 897-911.
- Lefkowitz, C. (2020). *The Use of phenomenon Based Learning to Promote Student On-Task Behavior and Motivation in an Eighth Grade Physical Science Classroom* [Master's thesis, Caldwell University]. ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Mahavijit, P. (2017). Innovation learning from Finland. *IPST Magazine*, 46(209), 40-45. [in Thai]
- Muangchan, W. (2020). *Using Phenomenon-Based Learning Approach to Develop Grade 5 Students Mathematics Connection Skills in Geometry*. (Master's thesis, Naresuan University).
- Samahito, C. (2019). Phenomenon-Based Learning experience provision for young children. *Silpakorn University Journal*, 39(1), 113-129. [in Thai]
- Sankaburanurak, S. (2020). Developing learning skills that are related to real life by Phenomenon based learning, learning styles from Finland. *Chinese Studies Journal Kasetsart University*, 13(1), 61-81. [in Thai]
- Scott, L. (2017). *21ST CENTURY LEARNING FOR EARLY CHILDHOOD FRAMEWORK*.
<http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21EarlyChildhoodFramework.pdf>
- Silander, P. (2015). Phenomenon-based learning. www.phenomenaleducation.info
<http://www.phenomenaleducation.info/phenomenon-based-learning.html>
- Symeonidis, V. & Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-Based Teaching and Learning through the Pedagogical Lenses of Phenomenology: *The Recent Curriculum Reform in Finland*. *Forum Oświatowe*, 28(2), 31-47.
- Thumsirawat, J. (2015). *Development of Preschool Social Skills by Providing Group Play Activities at Hi-Tech Day Care Center*. (Master of Education, Kasetsart University).
- Wakil, K. (2019). Phenomenon-Based Learning for Teaching ICT Subject through other Subjects in Primary Schools. *Journal of Computer and Education Research*, 7(13), 205-212.
- Zhukov, T. (2015, June 27). *Phenomenon-Based Learning: What is PBL?*. www.noodle.com.
<https://www.noodle.com/articles/phenomenon-based-learning-what-is-pbl>